

De markt voor recht

Barendrecht, J.M.

Published in:
Ars Aequi

Document version:
Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:
2008

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Barendrecht, J. M. (2008). De markt voor recht. *Ars Aequi*, 57(5), 355.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright, please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

De markt voor recht

AA 2008, nummer 5, p.355

Als de behoefte aan recht zo groot is, waarom ontstaat het dan niet spontaan?

In het perspectief van de economie kan recht worden bekeken als ieder ander goed. Wanneer er voldoende behoefte aan is, dan is er vast wel iemand die het wil produceren en verkopen. Toch lijkt dat niet wat er gebeurt. De staat is zeer actief op het gebied van recht. En dat lijkt vaak te komen doordat mensen onder elkaar de levering van dit goed niet voor elkaar krijgen.

Maar pas op. Voor we beslissen dat recht iets is dat alleen door de staat kan worden geleverd, moeten we eerst kijken wat de markt wel kan. De overgrote meerderheid van de conflicten die we in ons leven tegenkomen, lossen we zelf op, zonder staatsbemoediging. Als we iemand inschakelen voor hulp, is dat veel vaker iemand uit de markt dan van de staat. Zelfs in ons nette land met een grote overheidssector is de jaarlijkse omzet van advocatenkantoren, en alle andere private ondernemers die problemen tussen mensen oplossen, flink wat hoger dan de begroting voor wetgevingsarbeid, rechtshandhaving, rechtspraak, en gesubsidieerde rechtshulp.

Toch zijn er kennelijk elementen van recht die moeilijk door de markt kunnen worden geproduceerd. Laten we eens kijken wat de markt kan, en waar die mogelijk faalt, zoals economen dat noemen.

Een rechtssysteem kun je zien als een combinatie van goederen die de markt of de staat moet leveren om belangentegenstellingen tussen mensen in goede banen te leiden. Wat hebben groepen of personen die met elkaar in conflict zijn nodig? Een basaal systeem ziet er ongeveer als volgt uit:

1. Partijen moeten samenkomen.
2. Het helpt als hun communicatie in goede banen wordt geleid, zodat ze het kunnen hebben over de feiten, hun visies, hun emoties, hun belangen, en mogelijke oplossingen voor het probleem.
3. Ze hebben soms richtlijnen nodig voor 'verdelingsvragen' (en soms voor de mate van vergelding).
4. Als ze het niet eens worden, beslist een neutrale persoon voor ze.
5. Wanneer een uitkomst is afgesproken of opgelegd, moet die worden nageleefd.

Het eerste 'goed', samenbrengen, is al een probleem. De markt levert alle mogelijke soorten bemiddelaars, maar die slagen er vaak niet in om ruziemakende partijen in een kamer te krijgen. Irrationeel gedrag en strategische redenen (sommige mensen kunnen beter worden van het instandhouden van een ruzie) kunnen redenen zijn waarom de markt niet werkt. Als partijen eenmaal bij elkaar zijn, wordt het gemakkelijker. Hoe je een conflict moet uitpraten, dat heeft de markt wel zo'n beetje uitgezocht, en er zijn tal van psychologen, mediators en juristen die daarbij kunnen helpen.

Problematischer is het soms gesteld met het derde te leveren goed: de richtlijnen voor delingsvragen. Het klinkt vreemd, met al die jurisprudentie en wettelijke regels die studenten moeten leren, maar de vraag hoeveel ieder van de beide partijen moet betalen wordt daar zelden mee opgelost, zoals iedere praktijkjurist weet. Economisch gezien is dit te verklaren. Regels zijn informatie. Als iemand ze verzint, worden ze

doorverteld en kan iedereen ze gebruiken. Dus is er geen droog brood met de productie van goede verdelingsregels te verdienen. Sterker nog, juristen hebben belang om ze onder de pet te houden, want in onzekerheid is er meer werk voor advocaten en rechters.

Een economische analyse kan heel wat verklaren. Waarom duren procedures zo lang en zijn ze zo duur? Partijen vinden het moeilijk samen een neutrale beslisser te kiezen (marktfalen). Dus stelt de overheid een rechter aan (overheidsingrijpen). Maar wat voor belang heeft die om snel en efficiënt te beslissen? Heel weinig, want de appelrechter controleert alleen op kwaliteit, niet op prijs of op snelle levering van de beslissing (overheidsfalen). Hoe komt het dat in zo weinig landen een goed systeem van tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen bestaat? De markt kan hier heel wat zelf: zeuren, aan de deur kloppen, de reputatie van de debiteur op het spel zetten, alleen op krediet leveren. De staat moet een enorm systeem van eigendomsregistratie en publieke verkoop en verdeling van activa hebben om nakoming van vonnissen af te dwingen. Of plaats in gevangenissen.

Het lijkt vreemd, of zelfs onfris, een markt voor recht. Maar krijg mensen maar eens zover om iets te doen voor een ander, als ze daar niet op één of andere manier belang bij hebben.